

ישראל האשכנזים לא נהגו בעיה"ק לומר וגם אנו השמטנו, ויש אומרים אחר שמונה עשרה, וכל הלבבות דורשים ה', (ומיהו האומרים ישתדלו לומר בקול ותחנונים יחד וכמ"ש שהמקום והזמן מסוגלים שהקב"ה יענה בקשותינו).

סימן קפד

דיני יום הכיפורים שחל בשבת

כת"ר שלח לי כמה חידושים בהלכות יום הכיפורים שחל בשבת, ולדעתי אין הדברים ברורים:

א. מחדש שהמחמירים שלא ללבוש נעלים ביוה"כ כלל, אין להחמיר כן כשחל יוה"כ בשבת דמבטל עונג שבת, ולע"ד ד"ז זר מאוד, וכבר העלו האחרונים מהא דקאמר הגמ' בזבחים (צא.) שתמידין דכל יום מקבלים בשבת מעלת קרבנות שבת, ומדברי הרמב"ם (פ"א מהל' עבודת יוה"כ) שכהן גדול שמקריב את קרבנות היום מקריב ביוה"כ שחל בשבת גם קרבן מוסף בשבת שנקרא קרבן יוה"כ, שקדושת יוה"כ מועיל גם למצוות שאינם מצד יוה"כ, וא"כ בשבת שחל בו יוה"כ, קדושת יוה"כ חל על השבת ומצוות עונג שבת נשתנה לענין שמצותה להתענג ברוחניות, ומה שמענה את גופו מפני קדושת יוה"כ אינו פוגע בשבת זו, ויכול ללכת יחף ככל יוה"כ.

ב. כתב דמי שהזכיר שבת בהדלקת נרות, דעתו שביום טוב יצא ידי ברכה כיון שנקרא שבת, אבל ביוה"כ שהוא יום צום לא יצא, שזה לא נכלל בהזכרת שבת, ומביא שכן הוא בפוסקים, ואני לא יודע מנא להו, והלוא מפורש ביומא (פא:) שיוה"כ שבת איקרי דכתיב תשבתו שבתכם, וביאור הדבר שגדר מצות הצום הוא שישבות מאכילה ושתיה, וכן הרמב"ם מביא מ"ע לשבות מאכילה ושתיה,

ג. הציבור נהגו לומר עם הש"ץ בחזרת הש"ץ, זכרינו לחיים, מי כמוך, וכתוב, ובספר חיים טובים, ולמנהג אשכנז אומרים עם החזן רק וכתוב ובספר, ולא מצאנו לזה שום יסוד וכבר תמהו ע"ז, ולפי זכרוני כ"ק האדמו"ר מגור רבי ישראל אלתר ^{אוצר החכמה} ¹²³⁴⁵⁶⁷ זצ"ל תמה על מנהג זה, ונדחק שמא כדי לזרז ולהזכיר את הש"ץ לאומרים.

ובפשוטו נראה דהנה בחזרת הש"ץ צריך לשמוע כל תיבה מהש"ץ ולענות אמן ובזה יש לו תפלה נוספת, וכן בזה הוא תפלת הציבור ממש, והתפלה מעולה ומתקבלת ביותר, אבל בעו"ה לא זהירים בזה היום ולכן עכ"פ תפלות אלו אומרים יחד, לזרז הציבור ששייך לכל אחד תפלת הש"ץ שאז מרוצה ונשמעת טפי.

ד. נהגו ע"פ האריז"ל לומר אחרי ישתבח שיר המעלות ממעמקים, ובמ"א (סי' נ"ד ס"ק ב') תמה הלוא אסור להפסיק אחרי ישתבח והניח בצ"ע, והעתיק כן להלכה במ"ב. ובמק"א (ח"ב סי' מ"א) תירצתי דמאחר שהאר"י הקדוש מצא שזהו סגולה גדולה שיענו בקשותינו, הוי בזה גופא צורך גדול וכעין פיקו"נ, ואם לצורך עניית שלום מותר להפסיק בין ישתבח ליוצר כ"ש לצורך גדול כי האי.

מיהו נראה שאמירת שיר המעלות מסוגל מאוד דוקא כשאומרים בציבור כעין תחינות, דהיינו לומר עשרה יחד בקול שוועה, ואז הותר להפסיק דהוי צורך גדול, אבל כשאומרים ביחידות אינו עת רצון, או ציבור שאומרים כתפלה בעלמא במהירות אין מעלתו גדולה, ולא הותר להפסיק לאומרו, וכדברי המג"א, והקדוש האריז"ל לא מיירי בכה"ג.

ואצלינו היו תקופות שונות, בישיבה אמרנו יום יום בעשי"ת בקול צעקה, וביוהנסבורג עם בעלי בתים אמרנו רק בר"ה ויוה"כ, וכאן בארץ